

Slovenski Pravnik.

Leto XVIII.

V Ljubljani, 15. julija 1902.

Štev. 6. in 7.

Ali so stroški za vknjižbo prisilne zastavne pravice in posebno za zaznambo izvršljivosti potrebni (§ 74 odst. 1, 88, 89 izvrš. r.)?

Na prvi pogled je v tem oziru reči: Potrebno je izvršilo s prisilno osnovo zastavne pravice tedaj, kedar naj provzroči zavarovanje terjatve, a je s tega stališča nepotrebno, če je terjatev že poprej — pogodbenim potom — zavarovana in je zaznamovati samo izvršljivost terjatve v zmislu §-a 89 izvrš. r. na podlagi pravomočnega razsodila.

Rešimo najprej vprašanje, ali je izvršilo s prisilno osnovo zastavne pravice po nje vknjižbi potrebno, če se ob enem, recimo v isti prošnji, predlaga izvršilo s prisilno dražbo zemljišča in če še poprej terjatev zastavnopravno ni zavarovana.

Potrebno takega izvršila s prisilno vknjižbo zastavne pravice je iz izvršilnega reda samega jasna. Kajti izvršilo s prisilno dražbo se lahko ustavi, ne da bi se poplačala terjatev. V takem slučaju ustavitve pa ima izvršitelj v zmislu §-a 208 izvrš. r. pravico do vknjižbe zastavne pravice v prednosti zaznambe uvedenega dražbenega postopanja pri dražbanem zemljišču. Na podlagi tega zakonila je torej vse eno, ali se prisilna zastavna pravica vknjiži prej ali oziroma istočasno z uvedbo dražbenega postopanja, ali pa zastavna pravica po ustavitvi. — S praktičnega, — pisarniškega stališča je celo braniti vknjižbo prisilne zastavne pravice pred dražbo ali istočasno z njo, ker se lahko 14-dnevni rok §-a 208 izvrš. reda prezre, zamudi, in potem terjatev izgubi svojo prednost. Tukaj so torej stroški nedvomno potrebni.

Sicer pa izvršilni red nima nobene posebne določbe za potrebnost prisilne zastavne pravice in tudi ne za potrebnost zaznambe, da je terjatev izvršljiva, nego dopušča ravno oba slučaja brez izjeme v §-ih 88 in 89 izvrš. reda in to bi že nekako »ex

re« govorilo za potrebnost dotičnih stroškov. Toda izvršilni red tudi dopušča in v §-u 210 izvrš. r. celo zahteva prijavo terjatev k razdelilnemu naroku pod gotovimi nasledki, — a vendar vrhovno sodišče ne priznava stroškov prijave in sploh ne izvršilnih stroškov po domiku.

Razlogov, da so potrebni stroški za prisilno zastavno pravico, iščimo v izvršilnem redu pred vsem tam, kjer je govor o izvršilnem zavarovanju terjatev v pravem ožjem pomenu, namreč v §-ih 370 in nasl. Tu se določa, da je pred pravomočnostjo razsodila samo tedaj dovoliti zavarovalno izvršilo, če se sodišče uveri, da bi brez zavarovalnega izvršila bilo izterjanje terjatve nemogoče ali vsaj izdatno težavneje. To uverjenje pa se ne bo dalo doseči, če je terjatev že na podlagi pogodbene listine zavarovana. To bi bilo torej negativno kazalo glede potrebnosti stroškov za zaznambo izvršljivosti terjatve. Za zavarovanje terjatve same je torej zaznamba njene izvršljivosti (§ 89 izvrš. r.) nepotrebna. Vpraša se, ali ni potrebna v drugem oziru. Praksi vrhovnega sodišča, da stroški od domika naprej sploh niso izvršilni ter da jih ni priznavati za izvršilne, ni pritrjevati. Pri tem se prvič niti ne trdi, da so ti stroški po domiku nemara nepotrebni, in je njih potrebnost iz §-a 210 izvrš. r. očitvidna. Drugič z domikom ne izgine predmet izvršila, ampak se samo izpremeni v likvidno obliko gotovine. Tretjič izvršilo ne neha z domikom, ampak šele s plačilom, ki je pa šele posledica razdelitve, — razdelilnega naroka in sklepa.

Zato je »a contrario« izvršilo pred domikom ustaviti ob izkazanem plačilu — tudi proti volji izvršitelja. Stroški prijave k razdelilnemu naroku so marveč gotovo izvršilni, toda seveda samo za izvršitelja, — kajti samo izvršitelj more imeti izvršilne stroške — nikakor pa ne za knjižnega upnika sploh, čegar zastavna pravica temelji na pogodbi, na dolžnem pismu itd., saj tak upnik ne izvršuje in zato ne more imeti izvršilnih stroškov, ni pred domikom, ni po domiku, — on nima niti izvršilnega naslova, vira izvršilnih stroškov. Njegovi stroški k razdelilnemu naroku so samo pasivni, posredni, provzročeni samo za izkaz glavnice in do triletnih obresti, kolikor še namreč glavnica in obresti obstoje, sicer pa jih prijavlja »ex offio« odprta zemljiška knjiga.

Dosledno temu načelu torej tudi pogodbeni knjižni upnik ne more zahtevati stroškov prijave k dražbenemu naroku v zmislu §-a 171 odst. 2 izvrš. r., ali namreč zahteva plačilo v gotovini, čeprav ima to, ko opusti takšno sodno zahtevano izjavo, za njega posledico, da ne pride do plačila v gotovini, ampak da izdražitelj njegovo terjatev prevzame. Če si hoče pogodbeni upnik zavarovati te stroške, mora to storiti s primerno varščino, rekel bi s posebno glavnico za stroške. Kakor § 17 obč. zem. zak. tako tudi § 216 št. 4 izvrš. r. določa, da imajo pravdni in izvršilni stroški isto prednost, kakor glavnica, čeprav niso vknjiženi. Ker je pa po prej razvitem nazoru prijavne stroške k razdelilnemu naroku smatrati za izvršilne, je v tem oziru važno, da se postane izvršitelj, zahtevajoči upnik. In ker upnik, dosežši izvršilo s prisilno osnovano in vknjiženo zastavno pravico, postane nedvomno izvršitelj, zahtevajoči upnik, pridobil je s tem izvršilom tudi pravico, da se mu priznajo prijavni stroški.

V tem oziru je torej važno za upnika izvršilo s prisilno zastavno pravico in tudi potrebno, in prav tako važno in potrebno je izvršilo z zaznambo izvršljivosti terjatve za upnika, ki ima že zastavopravno zavarovano terjatev. Izvršilo po § 88 in 89 izvrš. r. služi torej za zavarovanje prijavnih stroškov. Tukaj je pa takoj pripomniti, da prijavni stroški ne gredo tudi onemu, ki ima v rokah izvršilni naslov, a ne vodi izvršila na dotično zemljišče. Kajti takega upnika se glede zemljišča ne more smatrati za izvršitelja. Ker prisilna zastavna pravica ima trajnost, ostane upnik izvršitelj, dokler je izvršilo vknjiženo, in to je tudi nekaj vredno, — on lahko čaka. Če se je pa godilo izvršilo s prisilno upravo ali dražbo, moralo se je v določenem času dognati ali pa ustaviti, in po ustavitvi je upnik izgubil značaj izvršitelja.

Izvršilo s prisilno vknjižbo zastavne pravice, oziroma izvršilo z zaznambo dražbene izvršljivosti pa ima tudi v drugem oziru svoj še večji pomen; namreč ta važen pomen, da je na njegovi podlagi moči začeti izvršilo s prisilno upravo in dražbo proti vsakemu novemu lastniku, ki ni osebni dolжник izvršiteljev. Dalje se lahko v tem slučaju predlaga prisilna dražba po §-u 138 izvrš. r. naravnost pri zemljiškoknjižnem sodišču, če je zemljiškoknjižno in izvršilno sodišče eno in isto.

Kjer izvršilo svojo smer presega in je obsežnejše, nego li je za pokritje terjatve potrebno, tam je izvršilo omejiti. Taka omejitev je posebno možna pri izvršilu s prisilno vknjižbo zastavne pravice, če na pr. že jedno zavezančevo zemljišče, ki je neobremenjeno, daje terjatvi nedvomno pupilarno varnost, a se predlaga še izvršilo na druga zemljišča itd. (glej v tem oziru posebne določbe §-a 96 izvrš. r.).

Nikakor pa se ne bo smelo odkloniti ali omejiti izvršila s prisilno vknjižbo zastavne pravice ali z zaznambo izvršljivosti, če v gotovem slučaju ni preobsežno; odkloniti ne, čeprav je terjatev zavarovana s pogodbeno zastavno pravico, omejiti ne, tudi če se ob enem vrši na zemljišče drugo izvršilo s prisilno upravo ali dražbo. In to dejstvo je tudi očiten prilog za potrebo teh izvršilnih stroškov, kajti kjer se izvršilo ne more odkloniti, tam je potrebno in potrebni so tudi dotični stroški.

Če je pa terjatev zavarovana s pogodbeno zastavno pravico in če so zavarovani tudi stroški prijave z varščino, a se vendar še istočasno predlaga izvršilo z zaznambo izvršljivosti (§ 89) in istočasno s prisilno dražbo, — ali so v tem slučaju stroški za zaznambo izvršljivosti potrebni?

Gotovo je, da so izmed vseh mogočih slučajev stroški zaznambe izvršljivosti, če kedaj, tukaj najmanj potrebni, Ali so pa tudi do cela nepotrebni? Prijavni stroški so zavarovani, izvršilo teče proti upniku, bodisi osebnemu ali samo hipotekarnemu, tako ali tako z dražbo, ali posredno ali neposredno pri izvršilnem in knjižnem zemljišču, je tukaj vse jedno. Toda varščina jamči ne samo za prijavne stroške, ampak tudi za nadtriletne obresti in druge stroške (pobotnice, ogledovanje zemljišč itd.), ki nimajo zakonite prednosti z glavnico. In ob dovolitvi izvršila se v tem oziru ne bo moglo nikoli reči, ali vsaj samò izjemoma z zadostno sigurnostjo, da varščina pokrije vse varščinske zahtevke; torej se tudi ne ve, ali pridejo prijavni stroški še razen drugih v plačilo iz varščine, in tedaj je izvršilo z zaznambo izvršljivosti v tem skrajnem, kakor tudi v vsakem drugem slučaju potrebno, zato dovoljeno. In tako so tudi dotični stroški potrebni, potrebni tem bolj, ker se ne ve kar od začetka, se li prisilna uprava ali dražba dožene, ali pa ustavi bodisi na zavezančevo prošnjo, ali po delnem odplačilu (posebno zaostalih obresti, anuitet pri hranil-

nicah) itd. in če se po ustavitvi ne uničijo vsa opravljena izvršilna dejanja dotičnega izvršila (§ 39 izvrš. r.). Potrebnost stroškov, če se v tem slučaju predlaga izvršilo z zaznambo izvršljivosti poprej — pred dražbo, je pri tem seveda še bolj jasna.

S kratka: stroški izvršila s prisilno zastavno pravico (§ 88 izvrš. r.), kakor tudi stroški izvršila z zaznambo izvršljivosti (§ 89 ibid.) kolikor to izvršilo samo na sebi ni preobsežno glede na pupilarno varnost, — so vedno in vselej potrebni.

Dr. Fr. Mohorič.

O glavnih pojmih politične ekonomike.

Piše dr. Ivan Žmavc.

V. Banka.

(Konec.)

Predno razredimo opravila bank, naglasimo, da si brez banke naprednejšega gospodarstva misliti ne moremo. V Angliji ima skoro vsak človek svojo banko in velika večina plačil, ki znašajo 5 funt. sterl. (= 120 K), vršijo se s posredovanjem bank. Kako razvito je bankovstvo v Angliji, kaže nam statistika; l. 1893 znašali so tam depoziti okoli 16.000 milijonov mark, v Nemčiji pa isti čas le 8000 milijonov mark. Pri nas v Avstriji tudi relativno seveda mnogo manj; gotovo pa je, da tudi naš gospodarski razvoj teži za angležkim idealom, dokler se ne najdejo čisto novi principi gospodarjenja; no in teh posebno pri nas Slovencih gotovo ne izumijo vzlic vsem visokim teoretičnim principom, s katerimi se pri nas ponašajo ... Če smo v Avstriji sploh gospodarsko zaostali, velja to še zlasti o nas Slovencih, ki smo vedno še skoro izključno narod kmečki, a ne umemo niti kmečkih interesov posebno dobro zastopati, ter niti ne spoznamo svoje gospodarske slabosti in nevarnosti, v koji smo v očigled svetovno-gospodarske konstelacije in modernega denarstvenega gospodarstva.

Vrnimo se po tem ekskurzu k opazovanju funkcij, ki jih izvršuje srce tega gospodarskega organizma!

Že smo rekli, dobiček ima banka s tem, da si pri pasivnih opravilih izposluje milejše pogoje, namreč nižje obresti, nego jih